

TrygFondens
Forebyggelsescenter

-forskning i sundhedsfremme og forebyggelse

INTRODUKTION AF SPACE

SPACE

Forskningsprojekt i Trygfondens Forebyggelsescenter v/Syddansk Universitet i samarbejde med Dansk Sundhedsinstitut, Region Syddanmark og kommuner i regionen

Rum til fysisk aktivitet

Projektet "Space - rum til fysisk aktivitet" har til formål at udvikle, dokumentere og evaluere helhedsorienterede indsatser til fremme af fysisk aktivitet blandt børn og unge.

Faldende fysisk aktivitet blandt børn og unge!

Der er en stigende tendens til, at fysisk aktivitet forsvinder som en integreret del af børn og unges hverdag. Det skyldes:

- færre teenagere i idrætsforeninger
- færre gående og cyklende til skole eller fritidsaktiviteter
- flere indendørs passive fritidsbeskæftigelser

Fysisk inaktivitet er i den vestlige verden en af de største trusler mod folkesundheden. Derfor har Trygfonden bevilliget 15 mio. kr. til forskning, der kan bidrage til at vende denne udvikling. Fokus er rettet på at ændre de fysiske og organisatoriske rammer for børn og unge, så omgivelserne i højere grad appellerer til at være fysisk aktiv.

Forskningsmidlerne har gjort det muligt at samle førende forskere, der målrettet kan arbejde med at udvikle appellerende rammer og dokumentere effekten af igangsatte interventioner. Forskningsprojektet er således enestående i international målestok. Tankegangen bag Space stemmer godt overens med Forebyggelseskommissionens anbefalinger, hvoraf det fremgår, at hensynet til fysisk aktivitet skal styrkes strukturelt, hvor *centrale elementer vedrører cykelstier, rekreative og bevægelsesvenlige miljøer og idrætslegepladser*.

I projektet skal der etableres et tæt samarbejde med 6-8 kommuner i Region Syddanmark. Ved at indgå i projektet får kommuner tilført ekspertviden, lokale analyser og en delvis ekstern finansiering til igangsætning af målrettede indsatser. Deltagende kommuner kan blive førende på området på dansk og internationalt niveau ved i samspil med forskere og andre kommuner at opbygge ny viden i organisationen om, hvordan strukturelle rammer for børn og unges fysiske aktivitet tilrettelægges bedst muligt.

Indsatser for etablering af rum til fysisk aktivitet

Forskningsprojektet tager afsæt i folkeskoler placeret i byzoner. Formålet er at ændre strukturelle rammer for især de 11 - 15 åriges dagligdag, men indsatserne forventes også at påvirke såvel yngre som ældres fysiske aktivitet. I størstedelen af tiden uden for hjemmet vil denne aldersgruppe opholde sig på skolens område eller i de bolignære områder. På den baggrund er der udvalgt fire indsatsområder, der vil gøre fysisk aktivitet til et nemmere og sjovere valg i hverdagen:

- **Aktiv transport** - trafikreguleringer med større appel til gang og cykling i nærområdet
- **Skolens udeområder** - ændre fysiske og organisatoriske rammer for at understøtte spil og fysisk aktivitet
- **Playspots** - skabe muligheder for fysiske og sociale aktiviteter i bolignære områder
- **Foreningsfitness** - udvide det eksisterende foreningstilbud med appel til nye brugere

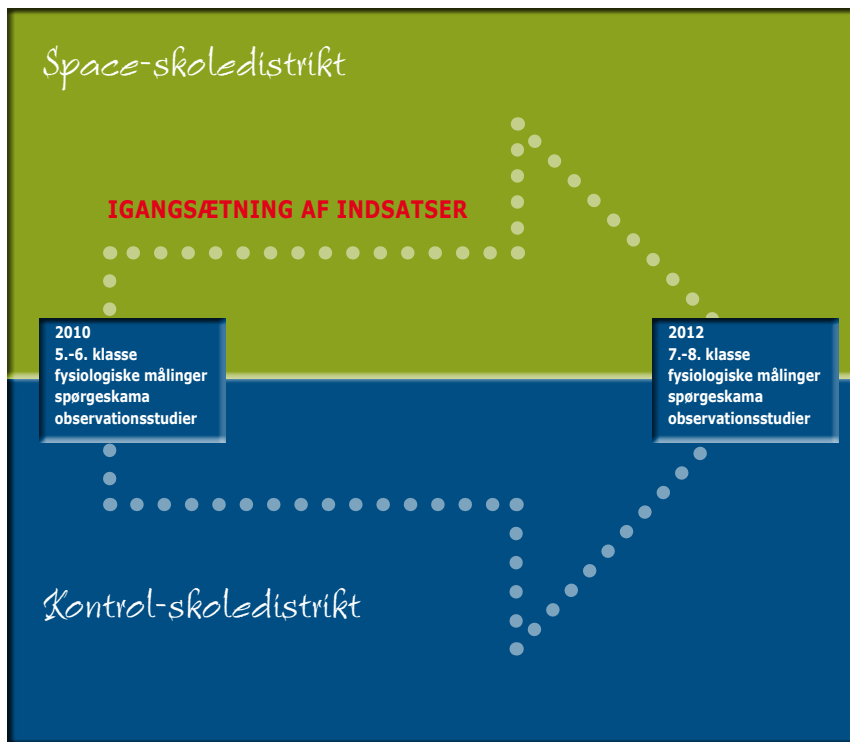
Space projektets forskningsdesign

Hver deltagende kommune er repræsenteret ved et interventionsområde og et kontrolområde, der udvælges på baggrund af en forudgående analyse og dialog mellem kommunen og Syddansk Universitet. Et område forstås her som en folkeskole og det omgivende skoledistrikt. I interventionsområdet igangsættes en række indsatser inden for de fire indsatsområder samtidigt for at skabe et markant, strukturelt løft. Indsatserne er de samme på tværs af de deltagende kommuner. I kontrolområdet går livet videre med de aktiviteter, der ellers vil foregå uafhængigt af Space-projektet. I hvert interventions- og kontrolområde foretages der målinger af ca. 100 elever. På tværs af projektkommunerne følges således i alt ca. 1.200 elever i hele projektperioden. Et omfang, der videnskabeligt set gør det muligt at opnå en evidensbaseret viden om omgivelsernes betydning for børn og unges sundhed. Dette vil på længere sigt styrke kommunernes mulighed for prioritering og valg af effektive forebyggelsesindsatser.

For at undersøge effekten af de fire indsatsområder foretages en række fysiske målinger af eleverne i 5.-6. klasse bosiddende i interventions- og kontrolområdet. Den samme gruppe af elever følges frem til 2012, hvor indsatserne er fuldt implementeret. I undersøgelsesperioden registreres de unges aktivitetsniveau, deres fitnessniveau og deres muskelstyrke. Herudover gennemføres der surveys og observationsstudier af de unges adfærd på hver af de fire indsatsområder, samt surveys henvendt til involverede elevers forældre.

Der foretages registreringer to gange - hhv. i foråret 2010 og 2012.

Udover de ovennævnte registreringer foretages der:

- **Sundhedsøkonomiske analyser** til vurdering af omkostninger set i relation til de sundhedsmæssige effekter
- **Procesanalyse** med fokus på implementeringen af Space-projektet.

Deltagende kommuners udbytte

Hele projektet bygger på et tæt samarbejde mellem Trygfondens Forebyggelsescenter, Region Syddanmark, Dansk Sundhedsinstitut og de 6-8 deltagende kommuner. Dette samarbejde sikrer, at den enkelte kommune ikke overlades til sig selv, men indgår i et forpligtende partnerskab, hvor der i hele processen er adgang til et fagligt understøttende miljø. Konkret får de deltagende kommuner i projektperioden 2009 – 2013 tilført ressourcer i form af ekspertviden, konsulentbistand, uddannelse og ekstern finansiering for at implementere et fysisk aktiverende nærmiljø. Inden for de nævnte fire indsatsområder bidrager følgende institutioner og organisationer med viden og ressourcer:

Aktiv transport

- Vejdirektoratet foretager stisystems-analyser med henblik på prioritering og placering af skilte, opmærkning, heller mv., der fremmer bevægelighed og sikkerhed i nærområdet.
- Data fra Ulykkes Analyse Gruppen ved Odense Universitetshospital inddrages i kortlægningen af risikoområder, hvor trafikregulerende tiltag vil have særlig betydning.

Skolens udeområder

- Kræftens Bekæmpelse og forskere ved Institut for Idræt og Biomekanik, Syddansk Universitet vil på baggrund af eksisterende viden om indretning af skolens udeområder give anbefalinger om faciliteters sammensætning og placering.
- University College Lillebælt udbyder en ny legeassistentuddannelse, som lærere og pædagoger på de involverede skoler tilbydes.

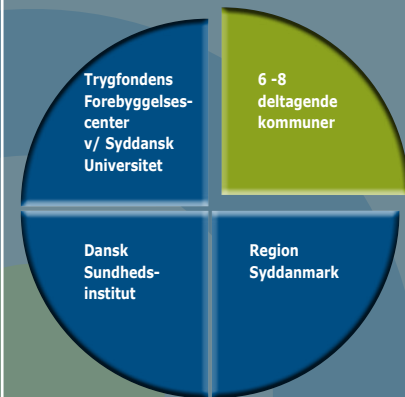
Playspots

- Lokale- og Anlægsfonden bidrager som del af et udviklingsprojekt med viden om bevægelsesmiljøer, der er målrettet til aldersgruppen. Konkret udvikles der næranlæg i form af multibaner og pladser til spil og kropsøvelser.
- Firmaet Tress indgår i udviklingsfasen beroende på praktisk viden om bevægelsesmiljøer til bestemte aldersgrupper.

Foreningsfitness

- Konceptet ForeningsFitness, der er et samarbejde mellem Danmarks Idrætsforbund (DIF) og Danske Gymnastik- og Idrætsforeninger (DGI), bidrager med ekspertbistand om igangsætning, anlæggelse og organisering af Teenfitness.
- Forskere ved Syddansk Universitet bidrager med viden fra eksisterende foreningsfitnessmiljøer.

Partnerskabet

Associerede partnere

Vejdirektoratet
 Danmarks Idrætsforbund
 Danske Gymnastik- og Idrætsforeninger
 Lokale- og Anlægsfonden
 Kræftens Bekæmpelse
 Tress
 University College Lillebælt
 Odense Universitetshospital
 Institut for Idræt og Biomekanik
 Statens Institut for Folkesundhed

SPACE

Deltagelse i Spaceprojektet er et eksempel på, hvordan kommuner kan følge Sundhedslovens § 194, stk. 2, hvor det er anført, at Kommunalbestyrelsen skal medvirke til udviklings- og forskningsarbejde, således at ydelser efter denne lov samt uddannelse af sundhedspersoner kan varetages på et højt fagligt niveau. Forskningsdesignet har et indhold og omfang, som internationale eksperter har bedømt som værende på et højt videnskabeligt niveau. Ved at indgå i samarbejdet kan deltagende kommuner derfor forvente en branding, der rækker udover de nationale grænser. Hertil kommer, at man som foregangskommune vil opbygge erfaringer og adgang til viden, der kan videreudvikle en førende position på forebyggelsesområdet.

Hvad kræver deltagelse i Space-projektet

Igangsætning af indsatserne kræver ressourcer. Størstedelen af udgifterne vil være forbundet med udvikling af skolevej og stisystemer, udearealer og fitnessfaciliteter. Hertil kommer tidsmæssige ressourcer til udvikling af organisatoriske rammer, herunder bl.a. bevægelsespolitikker og uddannelse af lærere. Associerede samarbejdspartnere har givet tilsagn om økonomisk støtte til udvikling af indsatserne i interventionsområderne:

- Lokale- og Anlægsfonden kan give støtte til udvikling af playspots/næranlæg. Støtten er afhængig af projektets karakter og fornyende kvaliteter.
- Firmaet Tress kan tilbyde bevægelsesmiljøer til favorabel pris
- DIF/DGI tilbyder rentefrit lån på 400.000 kr. til etablering af foreningsfitness
- Vejdirektoratet kan finansiere anlægsprojekter, der involverer statsveje.

Herudover er der forhandlinger med øvrige interesserede partnere, der vil bistå i udviklings- og anlægsfasen.

Det begrænsede økonomiske råderum kan reducere din kommunes mulighed for egenfinansiering. Derfor vil der blive udfærdiget ansøgninger om ekstern finansiering med de deltagende kommuner som fælles afsender. Syddansk Universitet og Region Syddanmark varetager opgaven med udfærdigelse af ansøgninger. Det er dog nødvendigt med en kommunal medfinansiering for at tilvejebringe eksterne midler. En kommunes ressourceforbrug ved at deltage i Spaceprojektet er specificeret i vedlagte folder.

Den videre proces

Kommuner, der ønsker at deltage i Space-projektet, skal tilmelde sig senest torsdag d. 11. juni 2009.

Hvis din kommune ønsker at bringe deltagelse op til politisk godkendelse og ikke kan nå dette inden fristen, kan I tilmelde jer administrativt under forudsætning af en efterfølgende politisk godkendelse og samtidig lægge sagen op til politisk beslutning ved førstgivne lejlighed.

Tilmelding foregår ved at udfylde og returnere vedlagte blanket per e-mail eller post til:
Konsulent Arne Gårn Afdelingen for Kommunesamarbejde
Region Syddanmark Damhaven 12
7100 Vejle
E-mail: arne.gaarn@regionsyddanmark.dk

Region Syddanmark og Syddansk Universitet står til rådighed for supplerende oplysninger og afklaring af spørgsmål. I er meget velkomne til at henvende jer, og vi **deltager gerne på møder i jeres kommune om projektet.**

Kontakt

Arne Gårn, konsulent
Region Syddanmark

Tlf. 76 63 12 81

E-mail arne.gaarn@regionsyddanmark.dk

Jens Troelsen, lektor og projektleder
Trygfondens Forebyggelsescenter
v/ Syddansk Universitet

Tlf. 65 50 34 93

E-mail: jtroelsen@health.sdu.dk

SPACE

Region Syddanmark

TrygFondens
Forebyggelsescenter
-forskning i sundhedsfremme og forebyggelse

